

M. Miloloža*

Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije
Sveučilišta u Zagrebu
Trg Marka Marulića 19, 10 000 Zagreb

Prijenos čestica mikroplastike kroz hranidbeni lanac do čovjeka

Proizvodnja plastike rapidno raste od 50-ih godina prošloga stoljeća, a 2020. godine svjetska proizvodnja iznosila je 367 Mt.¹ Velikom proizvodnjom plastike dolazi i do njezine intenzivne potrošnje te posljedično do njezina dospijevanja u okoliš. U okolišnim uvjetima, plastika se raspada na sitnije čestice, a čestice veličinom manje od 5 mm nazivaju se mikroplastikom (slika 1).

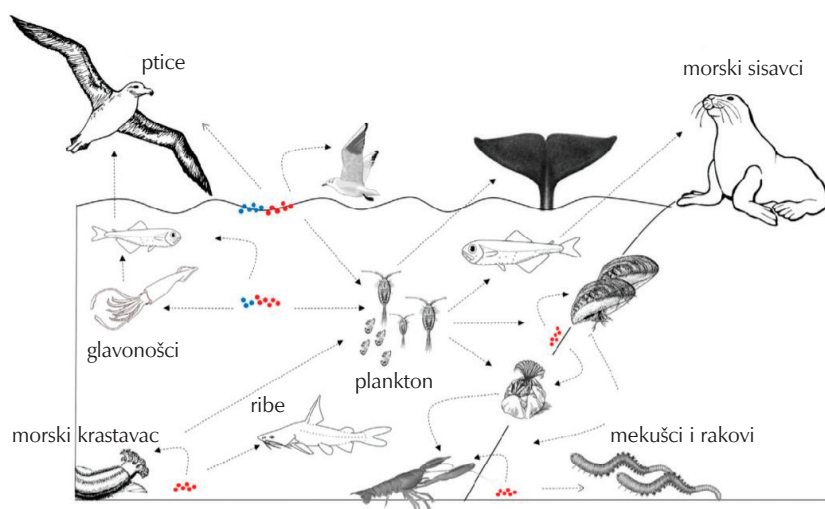
Te čestice izazivaju zabrinutost znanstvenika zbog dugotrajnog zadržavanja u okolišu, bioakumulacije i biomagnifikacije, čime je ugroženo i ljudsko zdravlje. Naime, vodeni organizmi, primjerice ribe, najčešće zamijene hranu za čestice mikroplastike, upravo zbog njezine veličine čestica. Na takav način dolazi do unosa čestica mikroplastike u organizam riba, te tako dolazi do bioakumulacije. Mikroplastika u ribama može zaostati u probavnom sustavu, što stvara lažan osjećaj sitosti, ili zaostati na škrgama, čime je mogući ishod gušenje. Nadalje, može doći do prijenosa mikroplastike od manjih prema većim organizmima u hranidbenom lancu, što se definira kao biomagnifikacija (slika 2).

U istraživanju *Al-Jaibachija i sur.*,³ praćen je rast larvi komaraca (*Culex pipiens*) uz izloženost fluorescentnim česticama mikroplastike, preciznije 2 i 15 μm -skim česticama polistirena, u laboratorijskim uvjetima. Provedena su četiri pokusa: pokus koji nije sadržavao mikroplastiku, pokus s $8 \cdot 10^5$ čestica veličine 2 μm po ml, pokus s $8 \cdot 10^5$ čestica veličine 15 μm po ml i smjesa navede-

Slika 1 – Čestice mikroplastike prikazane na ljudskom dlanu

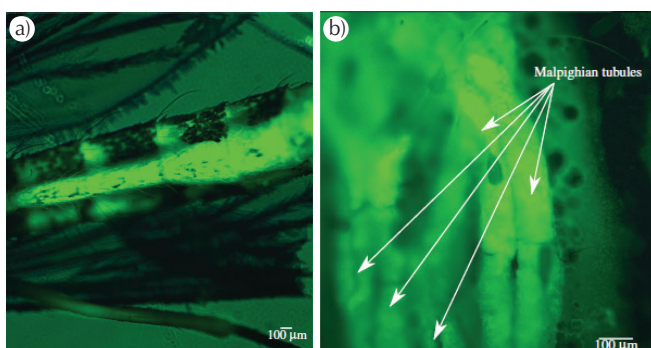
nih čestica u omjeru 1 : 1. Prema rezultatima, unos čestica u larve komaraca bio je veći u pokusima smjese uz primijećeni prijenos do odraslih jedinki bez obzira na veličinu ispitivanih čestica. Međutim, za sve ispitivane uvjete uočen je prijenos manjih čestica polistirena (2 μm) do odraslih jedinki, što nije bio slučaj za veće ispitivane čestice (15 μm). Čestice veličine 2 μm akumulirale su

Slika 2 – Unos mikroplastike i toksičnih spojeva putem hranidbenog lanca²

*Martina Miloloža, mag. ing. oecoling.
e-pošta: miloloza@fkit.hr

se u bubrežnom sustavu izlučivanja Malpighijevih tubula, kako je vidljivo na slici 3.

Slika 3 – Prikaz fluorescentnih čestica mikroplastike unutar (a) trbuha odraslog komarca i (b) trbušne Malpighijeve tubule³

Samo par čestica od 15 µm pronađeno je u odraslim jedinkama, što sugerira da je veličina mikroplastike važan čimbenik u ontogenom prijenosu. Dakle, ovim se istraživanjem ukazuje na ontogenu transmisiju čestica mikroplastike iz larve komarca u kukuljicu pa sve do odrasle jedinke. Larve komaraca unose iz vode mikroplastiku, koja se zadržava u njima tijekom četiri faze rasta do odraslih komaraca. Odrasle jedinke su hrana za ptice i šišmiše, čime čestice mikroplastike dopijevaju i u probavne sustave kopnenih životinja. Osim komaraca, prijenos čestica mikroplastika može se odviti i preko drugih kukaca, kao što su vodencvjetokri- laši, vretenci i mušice, koji također svoj život započinju u ribnjaci- ma i barama prije nego što postanu hrana većim životinjama.⁴ Još jedna potvrda prijenosa mikroplastike putem hranidbenog lanca uočena je kod sivih tuljana (*Halichoerus grypus*). Naime, u izmetu tuljana pronađene su čestice mikroplastike s obzirom na njihovu prehranu sa skušama (*Scomber scombrus*) u kojima su čestice bile akumulirane.⁵

Čestice mikroplastike pronađene su u zraku, tlu, vodi, ali i u pit- koj vodi. Prema procjenama, gutanjem i udisanjem unese se oko 74 000 do 121 000 čestica mikroplastike u ljudsko tijelo godiš- nje.⁶ S obzirom na navedene činjenice, opravdana je zabrinutost za ljudsko zdravlje. Zaostajanje mikroplastike u ljudskom orga- nizmu potvrđuje i sljedeće istraživanje,⁷ koje se provelo s osam sudionika iz Japana, Rusije, Nizozemske, Velike Britanije, Italije, Poljske, Finske i Austrije. U uzorcima stolice pronađene su česti- ce mikroplastika u rasponu veličina od 50 do 500 µm, a najza- stupljenije vrste čestica bile su polipropilen i polietilen tereftalat.

Navedeni podatci su zabrinjavajući, posebice za ljude koji imaju problema s gastrointestinalnim sustavom. Nadalje, zaostajanje čestica mikroplastika u probavnom sustavu može izazvati imuno- loški odgovor, ali i prijenos drugih onečišćujućih tvari unutar or- ganizma.⁸ S obzirom na to da su čestice mikroplastike pronađene u ljudskom organizmu, nužno je daljnja istraživanja usmjeriti na proučavanje djelovanja mikroplastike na ljudsko zdravlje.

ZAHVALA

Ovaj rad napisan je u sklopu projekta “Primjena naprednih teh- nologija obrade voda za uklanjanje mikroplastike” (IP-04-2019- 9661) financiranog od Hrvatske zaklade za znanost.

Literatura

1. Plastics Europe, *Plastic Facts 2021*, An analysis of European plastics production, demand and waste data, URL: <https://plasticseurope.org/wp-content/uploads/2021/12/Plastics-the-Facts-2021-web-final.pdf> (pristupljeno 25. siječnja 2022.).
2. K. Bule, K. Zadro, A. Tolić, E. Radin, M. Miloloža, V. Ocelić Bulatović, D. Kučić Grgić, Mikroplastika u morskom okolišu Jadrana, *Kem. Ind.* **69** (2020) 303–310, doi: <https://doi.org/10.15255/KUI.2019.063>.
3. R. Al-Jaibachi, R. N. Cuthbert, A. Callaghan, Up and away: ontogenic transference as a pathway for aerial dispersal of microplastics, *Biol. Lett.* **14** (2018) 20180479, doi: <https://doi.org/10.1098/rsbl.2018.0479>.
4. URL: <https://www.ekovjesnik.hr/clanak/966/mikroplastika-leti-zrakom-zahvaljujuci-mrskim-insektima> (pristupljeno 26. siječnja 2022.).
5. S. E. Nelms, T. S. Galloway, B. J. Godley, D. S. Jarvis, P. K. Lindeque, Investigating microplastic trophic transfer in marine top predators, *Environ. Pollut.* **238** (2018) 1–9, doi: <https://doi.org/10.1016/j.envpol.2018.02.016>.
6. A. Luqman, H. Nugrahapraja, R. A. Wahyuono, I. Islami, M. H. Haekal, Y. Fardiansyah, B. Q. Putri, F. I. Amalludin, E. A. Rofiqa, F. Götz, A. TriWibowo, Microplastic contamination in human stools, foods, and drinking water associated with Indonesian coastal population, *Environments* **8** (2021) 138, doi: <https://doi.org/10.3390/environments8120138>.
7. P. Schwabl, S. Köppel, P. Königshofer, T. Bucsics, M. Trauner, T. Reiberger, B. Liebmann, Detection of various microplastics in human stool, A prospective case series, *Ann. Intern. Med.* **171** (2019) 453–458, doi: <https://doi.org/10.7326/M19-0618>.
8. URL: https://www.ekovjesnik.hr/clanak/1059/mikroplastika-prvi-put-otkrivena-u-ljudskoj-stolici?fbclid=IwAR3s78Qr_1759iLftzcCH18s8Qg8XctQmTkgfO1B9tqhmRzzYBc6Wz_U-8 (pristupljeno 25. siječnja 2022.).